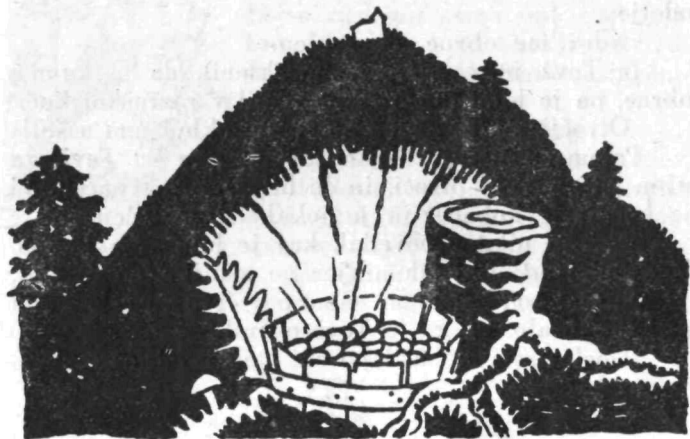

Gorjanske zgodbe.

1. Zaklad pod goro.

Tam, kjer je konec sveta, so doma Gorjani.

Gorjani so dobri ljudje, le revščina se jih drži, pa nimajo, kar bi radi. Ondan je vstala med njimi novica, da so drvarji našli zaklad. Polna kad cekinov je bojda zakopana v zemlji pri stari bukvi, ki so jo pravkar podrli.

Šlo je staro in mlado, da se nasiti zlata in napase radovednost. Bog je bil pa moder in je spremenil tisto kad s cekini v kamen in skalo in so kopali in kopali pa ni bilo rešenja.

Prišel je pa potem med ljudi tudi starec, ki je bil prerok. In se je nasmejalo in razodel blodnim:

»Dobrota nam je odvzeta, ker je nismo vredni. Pojdimo in naredimo iz nas slabih močne ljudi, pa bomo naprej kopali.«

Gorjani so pustili jamo in odšli in — čudo čudno: nobeden ni zagodrnjal. Starec je pa zginil.

Ne vem, če so Gorjani še kopali. Tukaj se zgodba ustavi in je je konec. Šel sem vprašat, kako je z

zakladom, pa niso povedali. Kakor da še vedno pokoro delajo...

Potem sem pa bral v knjigah, da smo v letu Gospodovem devetnajstotridesetem in da živi nekje rod, ki je vkovan v tesnobo bolečin mejá.

2. Kamen resnice.

Še eno zgodbo o zakladu vedó Gorjani, ki jo je Sdoživel rajni Tevž izpod Skrljev. Bil je Tevž revež, da je našel komaj kruha za sedem otrok, osmega je pa dal v dolino za pastirja. In je šel nekoč skozi gozd, naletel na velik kamen in bral na njem kakor razodetje:

»Kdor me obrne, bo srečen.«

In Tevž je z vso resnobo sklenil, da ta kamen obrne, pa je hitel domov in oznanil v razrušeni koči:

»Otročiči moji, kruha bo dosti, zaklad sem našel!«

Potem so šli vsi z njim. Spredej je šel Tevž, za njim pa po vrsti otroci, in je bil zadnji Freñcek, ki je komaj še kobacal in je jokal, da je lačen.

Tevž ni nikdar povedal, kaj je bilo z zakladom. Hudobni ljudje, ki jih nikjer ne manjka, so pravili, da je našel pod kamenom samo par črvov. Na kamenu se je pa bralo, ko ga je Tevž obrnil:

»Doslej sem se sušil po eni strani, odslej se bom pa po drugi.«

Naj bo, kakor že hoče: Tevž je bil revež kot poprej. In pravi, da je takrat sam spodnji rogati norce bril iz njega. Da je pre malo molil, pa ga je premotil.

Hudo je, če se še vrag norčuje iz reveža...

3. Razbojnik Bovčan.

ivel je one dni v Gorjanih razbojnik Bovčan. Takrat so bili Gorjani še čudno mehki in plašni ljudje, pa so se prekrizali in stresli, če so zaslišali samo ime razbojnikovo. Danes so pa preklicano trdi in gre štirinajstletni fantè sam skozi goščavo in kriči:

»Na korajžo, Bovčan!«

Pa ni razbojnika od nikoder. Povedal bom, kako je prišlo, da so iz plašnih Gorjanov postali neustrašeni ljudje.

Šel je tiste dni župan gorjanski skozi gozd, pa ga je ustavil razbojnik in se je župan, najmodrejši Gorjan, resnično, resnično prestrašil in dejal z jokajočim glasom:

»Kaj mi hočeš, Bovčan? Saj ti dam vse. Tu imaš denar, uro, še pipec naj bo tvoj, ko ga ne rabim. In še kučmo ti dam, ker je tvoja že oguljena in stara.«

In se je zasmejal razbojnik Bovčan:

»Tepec! Samo za pot sem te mislil vprašati, ti mi pa vse ponujaš. Le daj sem, če ti je res tako v napotje.«

In mu je vse pobral in ga zapodil. Šel je župan par korakov, pa je otipal v žepu groš, ki ga je bil pozabil oddati. In se je vrnil in ga ponudil razbojniku, češ, da ga ne bo sleparil.

Razbojniku je pa bilo dosti in je prijel župana za vrat z levico, z desnico mu jih je pa naštel pet in dvajset po zadnji oplati.

In je bil župan še toliko zgubljen, da je kričal:

»Hvala ti, Bovčan, in glej, da boš prav tolkel.«

Ko ga je pa udaril razbojnik po glavi, da se mu je ulila kri, ga je nenadoma obšlo razodetje. Takrat je vstal v njem pravi Gorjan in je prijel razbojnika Bovčana za vrat in mu jih naložil potrebno mero...

Od tiste ure so Gorjani trdi ljudje in ni šale z njimi.

Taka je zgodba, če je še niste slišali.

Pravijo, da je še polno takih gorjanskih županov po svetu...

4. Gorjani in smrt.

ravijo, da so Gorjani nekoč prepodili smrt. Ko sem hodil po onih krajih, sem verjel. Iz grap in goščav so prihajali ljudje, da se je videlo, kot da vstaja Matjaževa vojska izpod gore.

Govori se, da živi v dolini gospod, ki bi rad Gorjanom ukazoval, pa se mu ne dado. Poslal je smrt nad nje, pa so bili Gorjani hujši in je morala smrt odnehati in se vrniti. Zdaj so vsak na svojem: gospod šteje v dolini cekine, Gorjani žive v hribih in se drug za drugega ne brigajo. Pa je gospod toliko prebrisan, da še vedno pravi, da so Gorjani njegovi služabniki. Gorjani so pa še starokopitni:

»Na papirju je lahko vse napisano, pri nas je pa ena sama beseda več vredna ko deset knjig.«

In imajo prav.

Smrt pa sedi pod hribovi in čaka na Gorjane. Kdor pride v dolino, je zgubljen. Zato ne hodi nihče zdoma.

Včasih se zbere več Gorjanov pri županu in se pogovore o vremenu in pomislijo, kdaj bo hudega konec. In se jim zazdi, da zvezde že tako teko, da se morajo drugo pomlad hribje vzravnati in da ure kažejo hudo pozno jesen...

Gospod pa ni dober gospodar in je vsejal žito, ki ga ne bo nikdar žel.

Ko bomo želi, bom jaz na voz nakladal snope in vriskal, da se bo tresla zemlja od Gorice do Idrije...

Gustav Strniša:

Jurček in palček.

*Jurček je zajezdil psička,
fant je slabe volje bil,
ker hudobni je oblaček
toplo sonce skrnil.*

*Ko prijezdi do orbovja,
je na želvo naletel,
a na njenem hrbtu palček.
v rokah je piščal imel.*

*»Kam dreviš, nemirni jezdec?«
opraša Jurčka palčkov kralj.
»Kaj to mar ti, poteptam te,
če ne boš prostora dal!«*

*Drobni palček se zasmije,
bradica mu vztrepeta:
»A tako, potem bojuj se
z mano za to ped sveta!«*

